

SZERKESZTŐSÉG

hova

a lapba szánt kéziratok
reklamációk és
előfizetési pénzek
küldendőik

Székelyudvarhely,

Bethlen-u. 5.

ev. ref. papi lakás.

M-25

VASÁRNAP

KÉPES CSALADI HETI UJSÁG.

FŐSZERKESZTŐ:
NAGY KÁROLY, ref. theol. tanár.

FELELŐS SZERKESZTŐ:

VAJDA FERENCZ,
székelyudvarhelyi ref. pap

KIADJA:

Az Erdélyi Ref. Egyházkerület

»Egyházi Értekezlete«

Megjelenik:

minden vasárnap egy iven.

ELŐFIZETÉSI ÁR:

Egy évre . 4 kor. Negyedévre 1 kor.
Fél évre . 2 kor. Egy szám ára 10 fill.

Készüljünk a feltámadásra.

Elolvadt a természetnek téli fehér szemfedője. Az enyhe tavaszi fuvalatot megéreztek a fák, füvek, virágok, föltámadtak nehéz álmukból. A fák ma-holnap bontogatják rügyeiket s minket is figyelmeztetnek, hogy a halál csak egy mély álmom, mely után feltámadás, dicső feltámadás leszen.

Van-e egyetlen ember, ki a természet ébredésének ne örülne? Van-e egyetlen ember, kit a természet ébredése ne serkentene a munkára, tevékenységre? Ime a gazda, kertész serényen foglalkoznak, tisztogatják a fákat az elkorhadt galyaktól, melyek a rothadást tovább terjesztenék, irtogatják az élősdit mohákat, hernyókat, melyek nemcsak a fának gyümölcs hozamát tennék tönkre, hanem magának a fának életét is veszélyeztetnék. Így készítik elő a fát a tavaszi feltámadásra. A fa azután dus lombozatot, ékes virágokat hajt. A virág gazdag természettel kecsegteti majd a gazdát, a lombok között pedig tanyát fognak ütni a természet ingyen dalosai, a vidám hangicsáló madarak, melyeknek szívéből száll föl a hálaének a mindenek teremtetőjéhez, megtartójához.

Vajjon míg így szép reményekkel eltelve, már előre elképzeli a gazda a dusan pompázó virágzatot, a vidám madárdalt, jut-e eszébe, hogy nemcsak most e fák támadnak föl, hanem egykor feltámadunk mi magunk is? Jut-e eszökbé, kik most ez érzéketlen teremtmények föltámadását előkészítik, saját lelkökre is gondolni, ottan is nyesegetni, irtani a gyomokat: a rut indulatokat, a nemtelen gondolatokat s magukat így készíteni elő ama nagy föltámadásra.

Oh, embertársam, ha serény munkád közben elfeledkeztél volna önmagadról, ébredj öntudatra s fogj a lelki tisztogatáshoz minél hamarabb. *Jól tudod atyámfia, hogy ha a mezőn, kertben elkésve végzed a metszegetést, gyomirtást, terményeid silányak lesznek.* Ilyen silány lesz a takarításod majd ama nagy aratáson is, amilyen pedig csak egy leszen, ha későre, csak akkor gondolsz lelki életed tisztogatására, mikor már a hatalmas bíró ítélőszéke felé közeledel, hogy elvedd életednek méltó jutalmát.

Senki nem fogja nekem hibául feltudni, hogy hivatásomból kifolyólag a gyermek nevelésére gondolok még akkor is, mikor a tavaszi kerti tisztogatásból kiindulva, a feltámadásról veszem föl a témát.

Hát igen, szeretett embertársam, ugy-e tavasszal kioldozgatjuk kötelékeiből a gyöngö csemetéket, de ugyanakkor gondosan meg is vizsgálgatjuk, hogy a téli takaró alá nem lopódzott-e be a csemete kérgébe valamely ártalmas féreg, mely megölné csemeténket? Megnézegetjük, hogy a téli kötelék daczára nem férkőzött-e hozzá a nyul, mely megrongálta volna csemeténket? Ha bajt látunk, sietünk az orvoslással. Nyesegetéssel, gyámolhoz való kötözéssel mindent megteszünk, hogy a csemete kertünknek egykor disze legyen s ha talán ehhez nem értenénk, tanácsot kérünk ahhoz értőktől.

Vajjon jut-e eszébe az ilyen kerti munkásnak, kit Isten családdal áldott meg, hogy van neki olyan drága csemetéje is, aki szívéből sarjadzott ki? Jut-e eszébe a munkásnak, hogy e csemetének is melengető kötelékre van szüksége? — E melengető kötelék a szülői szeretet, mely nagy hatalmával távol tart a gyermektől minden káros

befolyást, ami testi és lelki fejlődését egyaránt veszélyeztethetné. Jut-e eszébe a munkás szülőnek, hogy megvizsgálja gyermeke lelkét: vajjon a szülői szeretet melege alatt nem fészkelődött-e oda emberi gyarlóság, mi az erényes érzelmek fejlődésének útját vághatná? Jut-e eszébe a munkásnak arra gondolni, hogy a szülői szeretet védelme dacára nem hatott-e a gyermek lelkére valami káros körülmény, ami megmételtyezné a gyöngye gyermek lelkét s tönkre tenné szülői összes édes reményeit? Megtett-e a szülő mindent arra, hogy a gyermek egykor a szülőknek öröme, büszkesége, a hazának, anyaszentegyházunknak oszlopa, dísz, dicsősége legyen? S ha talán olyan irányu fejlődést talált volna gyermekénél, mely neki nem tesz, de melynek orvoslására nem tudna módot, kért-e tanácsot vagy egyszer ahhoz értő egyénektől? Kereste-e fel vagy egyszer papját, tanítóját, kivel bizalmas beszélgetés között közölte volna aggodalmát, ha legdrágább csemetéjének fejlődésében valami nem tetszőt tapasztalt?

Bizony nehéz kérdések ezek. Boldog halandó, ki mindenre kielégítő feleletet adhat. Pedig eljő az idő, kinek korábban, kinek később, amikor egy megvesztegethetetlen bíró von számadásra. Ugy éljen minden szülő, hogy bármely percen készen legyen a számadásra. Igyekezzen minden szülő gondját gyermekeire is kiterjeszteni s nevelni őket a munkára, jóságra, erényes cselekedetre s buzgó vallásos életre, mert ez olyan talizmán, mely minden szépre és tökéletességre rávezet.

Aki elfeledkezett volna legbecsesebb csemetéiről, gondoljon rájuk míg nem késő. Küldjék őket iskolába, templomba s különösen mutassa-

nak nekik jó példát az erényes életre. A példa a leghathatósabb nevelő eszköz s ezt a szülőnek annál inkább tudnia kell, mert bizonyos az, hogy a gyermek annak a példáját utánozza legszívesebben, kihez a szeretet, a vérség legszorosabban hozzáfűzi. S ki lenne ez más, mint a szülők!

Ha kedves felebarátom, így megtetted minden kötelességedet, tiszta lelkiismereted magadat is előkészít a dicsőséges feltámadásra, de előkészítetted gyermekedet is, kinek te szerezted meg a boldogságot. Lehet-e megnyugtatóbb érzés, mint tudni azt, hogy cselekedeteinkért gáncs, szemrehányás nem illethet?

Készüljünk hát — most, amikor az emberiség megváltásának ünnepéhez is közeledünk, — készüljünk a feltámadásra, míg van rá elég idő!

Zoványi Lajos,

Beszéd.

(Mondatott Székelyudvarhelyen, az 1905-iki márczius 15-iki ünnepélyen) 3

Ugy is történt. Márczius 15-én Jókai Mór már nyilvánosan, ezrekre menő közönség előtt olvasta föl a 12 pontot; Petőfi pedig nagy lelkesedés között szavalta el a »Talpra magyart.« Rököntön rá lefoglalták a Landerer-nyomdát és $\frac{1}{2}$ 12 órakor már készen volt a szabad sajtó első terméke: Petőfi »Nemzeti dala.« Délután népgyűlés volt, melynek felszólítására a városi tanács elfogadta a 12 pontot s kimondotta, hogy a népből és a tiszti karból választott küldöttség útján terjeszti azokat az országgyűlés elé. Ugyanakkor a

akit kínáltak vele. Ugy ráért volna pedig az a pénz, mint rám és rád egy kis fizetésemelés és még sem nyult hozzá. És miért nem nyult hozzá? En azt mondom, azért, mert bolond volt. Igenis, nincs ennek más jelzője.

Hanem térjünk a történetre.

Az é-falvi Csóka familia, valamikor nagyon kiterjedt familia volt, jómódu köznemesek, a kik sohasem mentek kölcsön sem pénzért, sem észért senkihez. Megfőttek a maguk zsirjában: fiaikat kitanitatták, leányaikat férjhez adták, ha káruk esett, azt kiépülték a mások segedelme nélkül.

Ma ezen a helyen abból egyetlen egy sem él. Hová hordta el őket az idő szele! — ki tudná megmondani! Elpusztultak, oda lettek, mind annyi sok más. Hogy is mondja a latin? — változnak az idők s bennök mi is! De nagyon. Hogy el tudnék én itt most arról beszélni, ha beleszabaditanának!

Az utolsó Csóka, a ki még É-falván lakott, Csóka Adám volt. Lehet annak mintegy százhusz éve. Egy vastag, kurta nyaku, tömzsi emberke, elhízott nagy pofákkal. Mikor ment az utcán, a két vastag lábát úgy emelgette maga után, mint két nagy boronát. Az arcát simára borotválta, csak a nyaka alatt kereken hagyott egy sörte kerítést, mire a fekete selyem nyakkendőt köríteni lehessen. Tüskés bajusza két oldalon úgy merede-

TÁRCZA.

Százezer frank.

Felolvasta a brassói ev. ref. egyház vallásos estélyén,
Csulak Lajos.

Nagy szó! Tessék csak jól utána gondolni: százezer! Minő rengeteg pénz! Rengeteg most is, mikor egy kiló husért száz fillért, egy liter borért csaknem kétannyit kell fizetni, egy liter igazi borért pedig . . . épen ígérhetnél bármennyit, mert úgy sem kapsz. És mekkora összeg lehetett ez még valamikor! — a mikor tudniillik annyi pénzért négy font hust, annyi pénzért pedig nyolcz kupa szőlőnedvet adtak!

Igaz, hogy csak frank, a mi néhai való jó öreg forintunknak, csak valahol a felénél járkal, de hát hiszen mi is leolvadtunk immár félannyira!

De hát csak mégis nagy pénz és nagy kísértet! Mit szólnál te barátom, ha elődbe tennék és csak egy piczike folt lenne rajta, azért nem-e mégis utána nyulnál?! Ha a hazádat, a lelked üdvét kellene adnod érte, nem-e odaadnád?

És én most mondom egy történetet, a hol senkisem kívánta ezt az áldozatot, nem járt azzal semmiféle maleficium és még sem vette el az,

rend és közbiztonság fenntartására megalakult a polgárórség. Ezután alig egy hónap leforgása alatt a Karok és Rendek letárgyalták az új Magyarország alaptörvényeit. Így márcz. 18-án elfogadták a *közteher viselésről, a jobbágy telkek váltóságáról, az ősiségről*; 20-án a *sajtóról*, 21-én az *évenkénti országgyűlésről*, 22-én a *hitelintézetéről, a nemzetőrségről, a független felelős magyar miniszteriumról*. 23-án az *egyenlőségről a nemzet színeiről, az ország czimeréről* szóló törvényeket. Ugy, hogy ápr. 11-én harminczegy ilyen nagy fontosságú törvényt szentesített V. Ferdinánd magyar király. Ime, a mi Párizsban és más országokban polgári vérbe került, a szabadság diadalát nálunk békés uton kivivta a törvényes egyetértés; meghozta márcz. 15.!

Dicső napok, arany idők! Egyszerre ennyi áldás: szinte hihetetlen! Egy nap, a nemzet történetében, melyen együtt érez öreg és ifju: kezet fog a főur és a föld népe; lehullanak a válaszfalak; nincs születés, nincs rang, de van szabadság, egyenlőség, testvériség. Egy gondolat járja át az elméket, egy érzelem dobogtatja a szíveket: *a haza minden előtt*. A hazáért lelkesedik a nép — az utcán; annak érdekében emeli föl szavát a törvényhozó — a törvényteremben. Erre a nem remélt szép eredményre mondá Kossuth: »Ha Isten békét ad, három év múlva Magyarországot paradicsommá lehetne változtatni.« Pulszky pedig azt jegyzé meg erre: »Örüljünk, ha egy esztendő múlva nem vagyunk felakasztva.« Pulszkynak — fájdalom — igaza volt. Mert, hát elbirja-e a fa, ha minden virágból gyümölcs lesz? Nem, le kell abból hullani. És Bécs gondoskodott, hogy a magyar szabadság dusan kivirágzott fáján

zett elő, mintha minden perczen ki akarnák döfni a két szemét annak, a kivel beszélget. A hangja öblös, mély, a mely beillenék holmi kis faluba második harangnak. És nem is fukarkodik vele. Utón, utfélen hallatja, hogy a második utcából már ráismerhetsz.

Egyebekben ő sem tért el az elődök szokott életmódjától. Munkálja az ösöktől maradt kis birtokot, nevel csikót, borjut, eljár a márkális gyűlésekbe, kiveszi részét az egyházi ügyekből, vasárnaponként pedig — téli időben a bárány bõrrel szegélyezett bekecsben, nyári időben pedig a brassói kék posztó ruhában — mindig ott láthatod a templomban. A felesége épen megfordítottja Ádám urnak. Magas, sovány, megaszott képű asszonyság; keveset beszél, ritkán pöröl, a mi nagylelkű nyugalomról tanuskodik, mert meg kell jegyezni, hogy az Uristen hét leánygyermekkel áldotta meg őket.

Sokat kell pedig pörölni, zsímbelni annak, ki 7 leányt akar felnevelni a maga rangján. Hanem azért tüzes gazdaasszony Csóka Ádámné! Nem történik az életben semmi az ő kék szeme nélkül. A belső dolgok, valamint a külső dolgok is csaknem az ő vállaira vannak nehezelve teljesen, mivelhogy Ádám uram idejének jó részét az egyházi, községi és más közügyek foglalják le. De azért hiány nincsen semmiben. Nyári munkaidején

egyetlen virág se hozzon gyümölcsöt, mert a szentesítés után már három hónapra, lángban volt az ország . . .

Mi volt az oka ennek? Bölcsen és igazán felel meg rá a haza bölcse, aki ezt mondotta: »Nem ezek a törvények szülték a veszélyeket, hanem azoknak árnyai, kik e törvények következtében elvesztették illetéktelen befolyásukat Magyarország kormányzására, s most vissza akarták nyerni azt a hatalmat. Mert az 1847—48-iki törvények csak újabb, világosabb és határozottabb alakot adtak a nemzet jogainak, tisztába hozták s a kor igényeihez alkalmazták, miket az ország évek, sőt századok óta, mint alkotmányának és törvényeinek szelleméből szorosán következőket folyvást sürgetett; de a nemzet és fejedelem közötti viszonyokat illetőleg újabb jogokat nem teremtettek.« (Deák.)

Mélyen tisztelt közönség! A történelem az élet tanító mestere, így tanultuk, így tudjuk. A történelem tanulságait tehát, ha 1848. márczius 15-höz hivek akarunk maradni: mindig figyelembe kell vennünk. El nem vitatható tanulsága pedig a történelemnek az, *hogy e hazában ezer éven át, mindig a magyar nemzet vitte a vezérszeptet*. Ennek vitésége, szabadságszeretete tartotta fenn a hazát, az őrizte meg alkotmányunkat.

Az ösök által felmutatott utról nekünk sem szabad letérnünk, mert csupán annak a nemzetnek van jövője, mely a multak hagyományaiból erőt, lelkesedést tud meríteni, mely a szabadsághoz, nyelvéhez ragaszkodik. Ma pedig nagyobb szükségünk van, mint valaha, hogy ősi

Ádámné asszonyom fent van már a mikor pity-mallik! Felkelti a férfi cselédeket, utána ügyel, hogy a marhák megetessenek, megitassanak; azon szépen ügyel a belső bajokra és arra, hogy a marka mindenkinek tele legyen munkával. Nála tekergő ember csak egy van: a férje. Mikor Ádám uram gondolja, hogy immár a maga testi mivolta arányában kivette az éjszakai nyugodalomból részét, akkor felveti a nagy, kövér, husos szeméit s a legelső, a mit szól, hogy: Anikó leányom, add ide a pipámat! Addig nem kel fel, míg ott fektében ki nem szív egy pipával abból a saját termésű jó féle szüz dohányból, a minek ma csak a hire él. A hogy aztán magára huzhatta a ruháit, kit az Anikó leányom segedelmével, kit az Anna leányom segedelmével, akkor kiáll az ajtó elé és kezdi öblös hangon kiabálni hátra az istálló felé, hogy kinek mi lesz a mai napi foglalkozása. Ki hová megy munkára, melyik földbe mit kell vetni, az aratást hol kell kezdeni, az árpát melyik odorba rakják. Adja a gondos gazdát a mire senki sem felel, mert hisz ott már minden mozogható lény rég kint van a mezőn, eddig el is fáradtak! Így foly az addig, míg a felesége be nem tereli, hogy jöjjön be immár nó! Frustukoljon, a rántott leves rég ki van tálalva. Bent még egy kicsit ákácziózuskodik, itt kellett volna kezdeni, azt kellett volna csinálni, míg lassan belenyugszik az ügyek illetén állapotába és ha valamely közügy

intézményeinkhez, alkotmányos jogainkhoz ragaszkodjunk, mert nagyon megnehezedett az idők járása felettünk. Sőt igen sok körülmény arra mutat, hogy a múlt idők küzdelmei előtt állunk és a között kell választanunk: hogy »rabok legyünk, vagy szabadok?«

A magyar nemzet hivatása még nincs bevégezve, sőt ezután kell, hogy igazán megkezdődjék. Mert sem az a Magyarország, mely a Kossuth lelkében élt; sem az a Magyarország, mely a Széchenyi lelkében élt: még nem épült fel. Kossuth független, szabad Magyarországot akart teremteni. Széchenyi ebben a politikailag független Magyarországból egy virágzó, gazdag iparról és kereskedelemről álmadozott. Egyik külsőleg, a másik belsőleg akarta függetlenségre emelni a nemzetet, hogy ez erős bástyákon felépülhessen az új Magyarország. De még ma, a márcziusi napok után 57 évvel sem vagyunk szabadok sem külsőleg — politikailag sem belsőleg — gazdaságilag. Nem engedi egy titkos kéz: a bécsi kamarilla keze.

Azonban az idők folyását megállíthatni nem lehet! Avagy ki parancsolhat a napnak, hogy föl ne keljen, ha a hajnal bontogatja bibor szárnyait, ki parancsolhat a télnek, hogy maradjon, ha a márcziusi szellő végig járja a hegyeket és völgyeket? Ki tarthatja a népeket és nemzeteket gyámság alatt, ha nagy koruk lettek? Föl kell támadni a magyar szabadság napjának is. Föl kell szabadulni ennek a szenvedő magyar nemzetnek is; elég volt a szenvedés, hiszen »megbűnhődte már e nép a multat s jövőt. De ez csak úgy következik be, ha igazságunk mellett rendületlenül kitartunk és nyíltan megmondjuk, hogy mi fáj a mi lelkünknek. A szomorú igazság az, hogy

a magyar nemzetnek van szabadsága — s még sincs. Van törvényeinkben, de nincs az életben. Az fáj a mi lelkünknek, hogy azt a nagy nemzeti erőt, mit az ellentállásra fordítunk: miért nem fordíthatjuk állami életünk kiépítésére? Azért sajog szivünk hogy a mit meg ad az Isteni gondviselés a madárnak, hogy magasra repüljön: a szabadságot, az önállóságot miért nem engedik nekünk élvezni? Az fáj nekünk, hogy a magyar nemzet tart össze, hogy egyesült erővel biztosítsa a nemzeti szabadság diadalát.

Valamikor, a rendi alkotmány idejében, kizárólag a magyar nemesség feladata volt az, hogy az idegen házbéli királyok alatt, a magyar nemzet ősi intézményeit fenntartsa, hogy az idegen áramlatot a nemzeti érzület ápolásával ellensúlyozza. Ez a hivatás nem a nemesség kizárólagos joga többé, hanem a népképviselőlet alapján átszállott az ország összes polgárságára. A mi századokon át, mint vágy, mint eszmény élt a nemzet lelkében, a miért annyi honfi vére hullott porba, hogy Magyarország nagy, független és önálló legyen: az csupán a haza összes polgárságának honszerelme által érhető el. Az ifju lelkesedése, a földműves verejtéke, az iparos munkája, a tudós tudománya, a költő dala, mely visszhangzik völgyön, hegyen: mind megannyi véd-bástyája a honszerelemnek, egy-egy szikla, melyen megtörik a reakció, de egyben felépül rajta a nemzet szabadsága!

Tudatában vagytok-e, polgártársaim, ennek a fölséges nemzeti hivatásnak? Ha igen, akkor ne csüggedjete, hanem biztatok a magyar nemzet jövőjében, mert velünk van az igazság, velünk van az Isten!

(Vége.)

Vajda Ferencz.

azon napra el nem szólítja, hát karjára akasztja a mankós botját s kiballag ő is a mezőre.

Igy folynak az ügyek Csóka Ádám uramnál É-falván. De azért baj nincs. Ádám uram is csak oda-odakukkan néha. Ha nem is őli magát olyan nagyon az élet terheivel, azért van egy dolog, a mi őt is komolyan aggasztja s ez annak a sok leánynak a sorsa. Hét leány! Uram, Istenem, mikor abból néha egy is sok. Honnan vegyen annyi reneteg kelengyét? Ki a csuda veszi el azokat? Bár csak meg lett volna ez a mai erős emancipált világ! A végén is egy tanítónői, postamesternői, óvónői lyukba csak bedug belőlük az ember, de abban az időben csupán egyetlen pálya állott még a nők előtt, t. i. a férjhezmenetel.

Ez aggasztja Ádám uramat. — Téli estéken, mikor a falusi gazda beszorul a házba, a lányok pedig fonással, varrással elhuzódnak ide-oda s Ádám uram kettésben marad a feleségével, akkor gyakran képezi beszéd tárgyát ez a téma. De bizony csak bajos feltörni azt kettőnek is. Ha nem rendel az Isten szerencsét, hogy tudnak megélni heten abból a kis birtokból! — Bár csak rendelne! Előszámlálgatják azokat a magyarfajta fiatal leányokat, a kik mind benézhetnének néha. De hát ez az ugrifüles fiatalság olyan bolond volt a

világ teremtése óta, hogy sohasem a jóval, hanem a széppel akar töltött káposztát enni. Az Ádám uram leányaira pedig a szépségből még fért volna!

E felett busulgatának néha, mikor is mindannyiszor megállapodának abban, hogy csak várni kell. Igenis várni, mert az akkori és mostani példaszó szerint is nem lehetetlen, hogy: Várt leány várat nyer.

Történt vala pedig egyszer, hogy Tunya Mihály, a községi polgár (értsd: hajdu, városzolga, diener vagy a hogy tetszik) azonképen állita be Csóka Ádám uram házába, hogy hát ne sajnálja Ádám uram lejőni egy minutára a faluházához, minekutána egy irás jött volna a belsőföldről, a mely szólana sok pénzről. Ádám uram befárad a faluházához, hová azon szavakkal dördüle be, hogy:

— Nó, miféle irás az, hadd lám!

A bíró nem sokat magyarázgatott, hanem vette az egész nagy paksamétát azon képen, a hogy kapta a szék alkirálybírájától, oda tette Ádám uram elébe, hogy itt van. Ádám uram elővette az okulárját, felültette az orra hegyére, aztán a kezébe vette a csomagot, azt hol közel tartotta a szeméhez, hol távol; majd beleförditott a közepébe és el kezdette darabokra szedni. (Folyt. köv.)

Az utvégén.

Járja a föld rögét négy lovas hintóban,
Csömörlésig duskál a sok földi jóban,
Pihenő álomra hattyutollra dől le,
... Istenem, egy imát sose kaptál tőle

Szegény küzdő ember alig-alig lépked,
Reggeltől napestig hullat verejtéket,
Hogyha kiküzdötte a napi kenyeret,
Istenem, jó Atyám, hálát rebeg neked.

Hatalmas ur, ki jársz négy lovas hintóba'
És te, kinek lábad csak a rögöt rójja'
A végén mindketten csak egy helyre értek,
Töletek egyformán majd számadást kérnek

A legfőbb bírónál kész lesz az ítélet:
Hatalmas ur, én nem ismerlek most téged.
Te szegény, utadat mindig velem jártad,
Örök boldogságra kebelemre zárlak.

G. Diószeghy Mór.

A régi és új világnézet.

4

A bibliában tehát meg kell különböztetnünk a *mulandót* és a *maradandót*. Mulandó benne mindaz, ami arról tanuskodik, hogy a szentírás emberek által, bizonyos körülmények hatása alatt iratott; maradandó a vallásos tartalom, mely az Istentől megihletett szív mélyéből van merítve. Mulandók és változók az időszerű képzetek, melyek a régi gyermekes felfogását és fogyatékos ismereteit tükrözik vissza; maradandók a vallásos igazságok, melyeket ama képzetek magukban foglalnak. A jelenkor feladata a biblia örök tartalmát, Isten országa evangéliumát a külső buroktól, az időszerű, naiv képzetektől megszabadítani s korunk világnézetével és művelődésével összhangzásba hozni. Vannak ugynevezett porfirgömbök — mondja egy kiváló lelkipásztor *) — kívülről nézve igen jelentéktelen kerekedkövek. Aki ezeket fölismeri: tudja, hogy közepükben csodás szép színes kristályok találhatók; az ilyen örvend e köveknek még durva alakjuk melett is. Hogy azonban az elrejtett fényt mások-

*) O. Dreyer »Vergängliches und Bleibendes im Christentum« Felolvasásom befejező részletét, e nagybecsű tanulmányból vettem át.

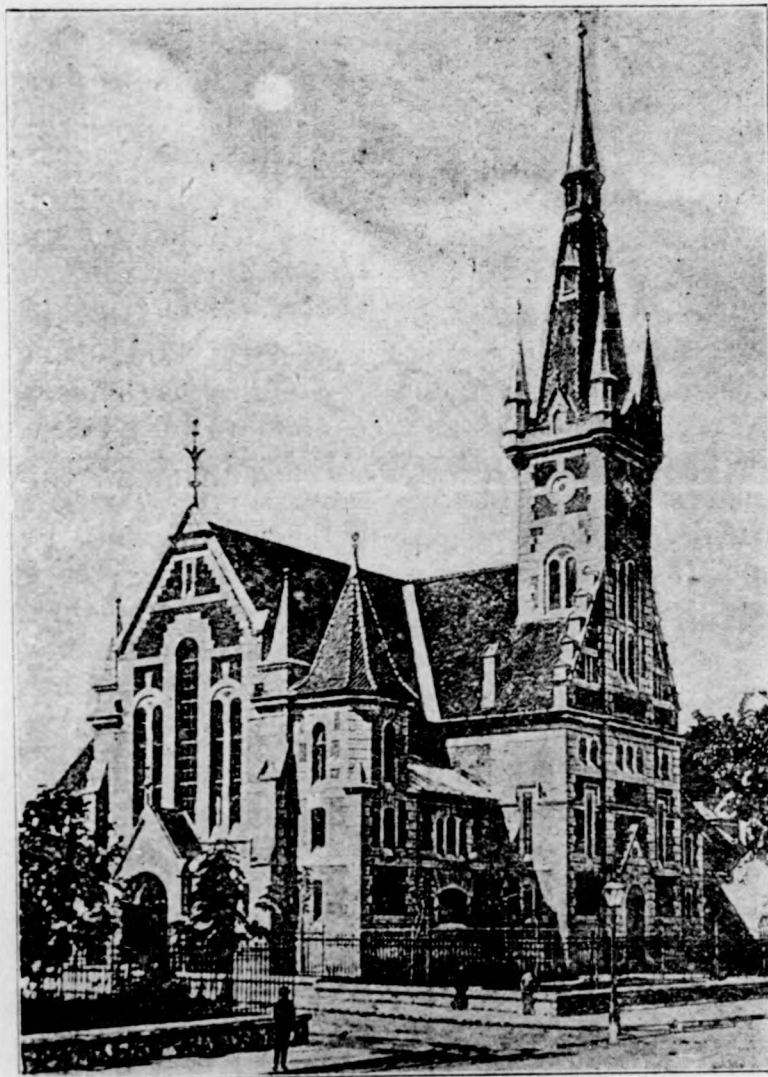
nak is megmutassa, pörölyt vesz, széttöri a burkot s nem hiszi, hogy ezzel helytelen dolgot mivelt volna. Ugyanigy cselekszünk mi is, a régi képzetekkel, melyek a hit kincseit zárják magukba. Hogy e kincseket teljes fényükben állithassuk kételkedő kortársaink szeme elé: szét kell törnünk a külső, durva burkot.

Tegyünk így most is — s aztán vessünk egy pillantást a tündöklő kristályra. A régi *hitigazságok* mind megmaradtak. Mi hisszük, hogy a világot Isten teremtette. Ám legyen, hogy a mostani világegyetem a földi évek megszámlálhatatlan millióin át, folytonos fejlődés által a legkisebbke csirákból képződött ki; de az örökkévaló Isten az, aki ama végtelenül fejlődni képes csirákat alkotta.

Mi hisszük, hogy a világot Isten kormányozza. Ám legyen, hogy a természeti türemények változhatatlan törvények szerint mennek végbe; azonban alapjukat, tartalmukat és céljukat a szellem alkotja, és valamint a mi csekély emberi szellemünk kormányozza a testet az ő működésében anélkül, hogy vagy egyszer természetes okok és okozatok láncolatát ketté szakítaná: szintúgy vezérli az isteni szellem belülről a természet folyását és éri el minden ponton örök szeretetének céljait.

Mi hisszük, hogy Isten a szent törvényadó. Ám legyen, hogy onnann felülről nem szállt alá mennydörgés között a Sinaira, hogy szolgájának Mózesnek kijelentse a törvényt; mindazáltal mégis ő

volt az, aki ama titkos mélységekből, melyekből az emberi szellem kifejti magát, számtalan okok összehatása által e kiválasztott férfiut és sok más prófétát támasztott oly célból, hogy ugyanazon szent törvényt, melyet minden lelkiismeretbe beirt, tiszta és világos alakban kifejezze, hogy az emberek ekként a saját bensőjökbe irt isteni törvényt megértsék. Mi fájdalommal valljuk meg, hogy minden ember bűnös, messze távol ama magas rendeltetéstől, melyre Isten teremtette, — beismerjük, hogy ez a mi hibánk, melyért a szent Istennek felelősséggel tartozunk. Azonban mi hisszük azt is, hogy e hiba eltörölhető és eltöröltetik, de nem az emberek mive és érdeme által, hanem egyedül a megbocsátás és a bűnnek

A BRASSÓI REFORMÁTUS TEMPLOM

fogságából megszabadító isteni szeretet hatalma által.

Mi hisszük, hogy ez a szeretet a maga teljes égi fényében ragyogott fel e sötét világra a názáreti Jézusban; mi örömmel valljuk Péterrel együtt, hogy ő a Krisztus, az élő Istennek fia, aki Isten lelkétől született s akinek egész valóját annyira áthatotta az Urnak lelke, hogy joggal mondhatta: »En és az Atya egy vagyunk.« Krisztus nélkül nem ismernők és nem találók meg a mi Istenünket; Krisztus szeretete, melynek uralma a bűnnek véget vet, magának Istennek a szeretete. Istennek teljes kijelentése itt nem az égi magasságból szállott hozzánk alá, hanem a szellemnek és szeretetnek mélységeiből tört elé, ahol az isteni és az emberi egy, azokból a mélységekből, ahonnan Isten kijelentései állandólag történtek és történnek. Krisztusból indul ki Istenországa és terjed mindig szélesebbre, mindig dicsőbb alakban; ez ország elenyészhetetlen, mert a szeretetnek és szellemnek országa. Ez ország természeténél fogva láthatatlan; teljes kifejlődésének az anyag áll utjába s ezért vágyódunk mi is, valameddig e halandó testben vándorlunk, a szabadság után és tökéletes üdvösségünk csak a reményben van. De ez az ország láthatóvá is lesz, nem az által, hogy földfeletti fényben száll alá az égből, hanem láthatóvá lesz a földön mindenben, amit a Krisztus szelleme által vezérelt kultúra létrehozott és létrehoz. A földi feladatok egyszersmind Istenországának feladatai; ez ad aztán nekünk igazi kedvet és bátorságot a feladatok megoldására és aki e földön Krisztus szellemében folytatta életét, általa Istennel egygyé lett: az olyan megtalálta az örök életet, melyet tőle soha többé elrabolni nem lehet,

Az új világnézet tehát nem ellensége a Krisztus vallásának! mi a régi hitet nem sértjük, csak új edénybe gyűjtjük örök igazságait. A hitnek, szeretetnek és reménységnek, a vigasztalásnak, bátorságnak és békének amaz égi erejéből, melylyel a keresztyénség a hívő lelkeket egykor megajándékozta, semmit sem nélkülözünk. A Pál és János hite, a Zwingli és Kálvin hite egyszersmind a mi hitünk; mi is abban találjuk fe-üdvösségünket, amiben ők találták s ami őket a bűnnek hatalmával szemben erősítette és vigasztalta, az erősít és vigasztal minket is. Mi nem akarunk új hitet; mi azt a régi keresztyén hitet akarjuk, amelyben — mióta Krisztus hirdette — a népeknek milliói éltek vidáman s küzdöttek bátran minden időben és amely hitben atyáink az üdvösség nyugalomával haltak el.

Ez a hit ránk nézve is az egyedüli biztos gyámol, amelyre nehéz vándorlásunkban támaszkodhatunk, ez az egyedüli soha ki nem alvó égi fény az élet sötétében; azért mi is erős meggyőződéssel hirdetjük: »Más alapot senki sem vethet azon kívül, amely vettetett, mely a Jézus Krisztus.« (1 Kor. III. 11.); mert »az ég és a föld elmúlnak, de az ő beszédei semmiképpen el nem múlnak.« (Luk. XXI. 33.)

(Vége.)

Ifj. Péter Károly
esperes

Hazai krónika.

— 1905. márcz 30. —

A helyzet még változatlan. Ő Felsége se jobbra, se balra nem döntött. Tovább folynak a kihallgatások. A hét elején *Lukács* László pénzügy-miniszter és *Széll* Kálmán volt miniszterelnök jelentek meg a király színe előtt. Ezen kihallgatásoknál nagyobb feltűnést keltett a *Szögyén-Marich* László, berlini nagy követ kihallgatása. Sokat találgatták, hogy miért hívatta a király berlini nagy követünket? Némelyek azt mondták, mert eddig nem vett részt a politikában és így legalkalmasabb arra, hogy a pártokat kibékítse. Mások meg azt híresztelték, hogy a király Vilmos császár nézetét akarja tudni, hogy mit szól a magyar vezényszóhoz? Megbizást, kormány alakításra sem egyik, sem másik nem kapott. Foly-nak tehát tovább a kihallgatások. De, már sokáig nem folyhatnak, mert az ellenzék ápr. 4-én ülést akar tartani és nyilvánosan tárgyalni a súlyos helyzetet, melybe Magyarország került.

Királyi ebédek. Mig Ő Felsége Budapesten időzik, az alatt, szokás szerint most is több királyi ebédet rendeznek. Már is volt egy pár. Az ebédre, kivétel nélkül meghívják, az egyes pártok nevesebb tagjait.

Új választások. Hogy miképpen oldatik meg a mostani bonyolult helyzet, azt talán még maguk a helyzet-kövacsok sem tudják. Nincs kizárva, hogy új választások által akarják tisztázni a helyzetet. *Kossuth* Ferencz körlevelet intézett a vidéki körökhöz és abban azt írja, hogy készüljenek, mert nem lehetetlen, hogy nem sokára új választások lesznek.

Világkrónika.

Orosz japán háború. Az oroszok visszavonulása még egyre tart. Mukdentől nagyon messze 2—3 száz kilométernyire akarnak visszahúzódní, hogy mig a japán sereg oda ér, kellően megerősíthessék magukat. *Kuropolit* a czár az első hadsereg parancsnokává nevezte ki. Tehát továbbra is a harcstéren marad, csak hogy most már nem ő parancsol, hanem neki is parancsolnak. *Oroszországban* elrendelték a mozgositást, egy újbb hadsereg összeállítására, csak hogy a katonakötelesek vagy megszöknek, vagy megtagadják az engedelmességet. A *tengeren* is csata volt, azt írják egyes lapok, s állítólag a két leg-erősebb orosz hadi hajó ismét teljesen megsebesült. A részletekről azonban még semmit sem lehet tudni.

A spanyol királynak addig szerzették a feleséget, mig végre talán megházasodik. Elveszi az angol király testvérének a leányát. A király leendő mátkája Viktória Patricia hercegnő, Connaught Artur herceg leánya; a herceg Viktória királynő harmadik fia, felesége pedig a leendő spanyol királynő édesanyja, Margarete porosz hercegnő. Patricia hercegnő néhány napja mult

19 éves, tehát két hónappal idősebb, mint Alfonz, aki csak május 17-én lép életének huszadik évébe. A házasság létrejöttét úgy Londonban mint Madridban nagy rokonszenvvel várják.

Vilmos német császár a déli tengeren nagyobb utat tesz. Utjában találkozik az olasz királylyal is. Aztán ellátogat Afrika északi partjaira.

Oroszok vesztesége a mukdeni harczokban. Az orosz foglyok száma a mukdeni csatában és a csata után márczius 12-ig 39.500 ember volt és pedig Kuroki 6500, Oku 7000, Nogi 4000, Nodzu pedig 22.000 oroszot ejtett foglyul. A csatátéren 26.500 orosz holttest maradt, melyekből Kuroki serege 3000, Oku serege 3500, Nogi serege 15.000, Nodzu serege pedig 5000 orosz holttestet temetett el. Az orosz sebesültek számát japán részről 90 000-re becsülik és pedig a Kurokival való harczban 20.000, az Okuval való harczban 15.000, a Nogival való harczban 40.000, a Nodzuval való harczban pedig 15.000 orosz sebesült meg.

Egyházi élet.

Közalapadó az új törvényben. Olvasóink ismerik az egyházi közalapadót, az ugynevezett domestikát, melyhez a most fennálló egyházi törvényeink értelmében »minden családfe köteles vagyoni körülményeire, illetőleg államadója tekintetével, megállapítandó osztalék szerint eső bizonyos évi járulékot fizetni, melynek legkisebb mennyisége 20 fillér, legmagasabb összege: 100 korona.« (Zsin. törv. 262. §.)

Ezt a szakaszt az új egyházi törvény a következő alakban fogadta el: 248. §. A közalaphoz minden *egyházköztség* az egyháztagnak által fizetett összes állami egyenes adó 1 és fél százalékának megfelelő összeggel tartozik járulni és ezt az adót a 269. §. (illetőleg a 272. §. g.) pontja értelmében a maga évi rendes költségvetésébe beilleszteni.

Azokban az egyházközségekben, a melyekben a közalapi járulék fedezése, a rendes egyházi adó felemelését teszi szükségessé, ez az emelés megfelelő osztályba sorozás alapján eszközlendő. Ez a szakasz abban különbözik a régitől, hogy ezután nem az egyháztagnak, illetve családfők, hanem az egyházközség maga lesz köteles gondoskodni a közalapadóról, az állami adó 1½ százalékának arányában. Természetes, hogy ez a közalap adó emelkedését jelenti. Mi igen örvendenénk azon, ha egyházunk tagjai olyan anyagi helyzetben volnának, hogy az egyházi adókat emelni lehetne: de, fájdalom, nincsenek olyan helyzetben és így az emelés csak káros következményekkel járhat. Most van folyamatban a rendes egyházi adó kulcs megállapítása is a zsinaton, s így közelebbről még visszatérünk erre a fontos kérdésre.

Roosevelt elnök a bevándorlókról. Washingtonban a múlt vasárnap tartotta meg az amerikai ref. tractatus társaság évi gyűlését az ottani református templomban. A gyűlésen Brewer legfőbb ítélőszéki bíró elnökölt s a gyűlésnek a legnagyobb jelentőséget az kölesönzött, hogy azon

Roosevelt elnök is beszédet mondott és pedig a bevándorlók lelki gondolkozásáról. Az elnök ama bibliai helynek elmondásával kezdte beszédét, a melyet elnökké való felesketése után megcsókolt: »Legyetek az igének ne csak hallói, hanem cselekvői.« A bevándorlók lelki gondozását a legnagyobb követelménynek tekinti, mert ettől függ az országnak jövő sorsa s nyíltan kimondta, »Ha fel nem emeljük őket magunkhoz, bizonyos, hogy a jövő nemzedék adja meg az árát! Ha ők nem emelkednek mi fogunk süllyedni. Ezt a beszédet nem lehet eléggé méltányolni. Nem, különösen nekünk magyarországi reformátusoknak. Ime, egy hatalmas köztársaság elnöke ad példát, hogy miképpen kell a bibliához ragaszkodni, és milyen fontos dolog a hivek lelki gondozása. A mi előkelő hiveink közül igen sokan, nyilvános társaságban, más felekezetű hivek előtt — kik rajongással tekintenek egy olvasóra, — megmosolyogják a bibliát, s azt kérdik: ugyan mi lehet abban a bibliában? No, én ugyan nem sokat forgattam. Mi érdekes lehet benne? stb. Rooseveltről, az amerikai köztársaság elnökéről, csak felteszi minden olvasónk, hogy okos ember, mivel ember. Igen ám, de a valódi lelki miveltetés a bibliában leli gyökerét, abban a lenézett bibliában, melyet Roosevelt megcsókolt. A mig ezt meg nem értjük, addig se egyházunknak nem leszünk erős bástyái, se nem leszünk igazi miveltetek.

Mai képünkhöz.

»Egy hegyen épített városnak«, egy virágzó egyházunknak a templomát mutatjuk be olvasóinknak. Mai képünkön a *brassói református templom* látható. Terünk nem engedi, hogy e helyen az egyház multját leírjuk. De azt meg kell említenünk, hogy Brassó egyike volt azon városoknak, hol a reformáció első nyomaira akadunk. Ott a lutheri és a kálvini reformáció már korán fellépett. 1557-ben a brassóiak már papjuknak hívják a Kálvin hitelveit valló Heltai Gáspárt. Azóta soha sem aludt ki a Kálvin-féle reformáció Brassóban. Az egyház újabb lendületet a Szász Domokospüspöksége idejében nyer, ki nagy gondot fordított arra, hogy brassói egyházunk erős vára legyen magyarságnak és a református egyháznak. Az ő püspöksége idejében épült 70 ezer frt. költséggel a képünkön látható díszes templom is. A szép templomnak legnagyobb ereje most a hivek áldozatkész szeretetében és buzgóságában van. Brassói egyházunk, hegyen épített város. Maradjon az továbbra is.

Vegyes hírek.

Olvasóinkhoz. A »Vasárnap« jelen számával átléptünk ez év folyamán második negyedébe. Negyed éves előfizetőinket arra kérjük, hogy előfizetéseiket sziveskedjenek megújítani, hogy a lap küldésébe zavar ne legyen. Hazánk, egyházunk

nehéz napot él. Társadalmunk beteg. Az egyes emberek életuntak, remény vesztettek. A biün nap nap után jobban szedi áldozatait. A »Vasárnap« egy magára, ha nem is képes mind e bajokon segíteni, de legalább viszi magával a gyógyító balsamot, az erőforrást, melynek birtokában jobb jövőt teremthetünk. Kedves olvasóink, legyetek továbbra is kitartók e nemes, ez újjá teremtő munkában. Pártoljátok a »Vasárnapot«, hogy ennek segélyével reformáljuk a társadalmat; teremtsünk új szívet, új lelket; tegyük erőssé az egyházat, nagygyá a hazát. A Vasárnap előfizetési ára a hátralévő háromnegyed évre: 3 korona. Ujjonnan belépő előfizetőinknek a meglévő számokat szívesen megküldjük. Előfizetési pénzek a szerkesztő címére küldendők, Székelyudvarhely, ref papi lakás.

Uj lőszer a hadseregben. A hadsereget, a golyókat illetőleg, uj löszerekkel fogják ellátni. Az uj golyók és lövegek czélszerűségét Hackenberg főhadnagy szakszerűen mutatta be nem régen Budapesten a 32. gy. ezred tisztí étkezőjében, a szakelőadás meghallgatására megjelent zászlóaljparancsnokoknak és az összes tiszteknek. Az uj töltények az előadó szerint gyakorlati szempontból sokkal czélszerűbbek a régiéknél már gyártásuknál fogva is, mert már a készítésükénél oly módosítások történtek, amik kizárják a fegyver csövének belső bepiszkolódását, s abban idegen anyagok lerkódását. Nem ólomból, hanem edzett aczélemezekből lesznek s már 1905. október elsejétől kezdve ezzel szerelik föl a katonákat.

A marosvásárhelyi állami gyermekmenhely mult év november hó 16-án megkezdette működését s ez ideig 100 olyan gyereket vett föl kötelékébe, kik vagy teljesen árvák, vagy szülőik nyomora folytán állami gondozásra szorulnak. Minthogy minden vármegye területén sok az olyan gyermekek száma, akik különféle okoknál fogva eheznek és az elpusztulás veszélyének vannak kitéve és az állami gyermekmenhelybe való felvételöknek akadályát a felvétel körüli eljárás hiánya miatt képezi: szükségesnek tartjuk az alantí tájékozást ide iktatni: Minden talált, valamint hatóságilag elhagyottá nyilvánított gyermeknek igénye van állami gyermekmenhelybe való felvételre, akinek eltartásra és nevelésre köteles és képes hozzá tartozói nincsenek és akinek eltartásáról és neveléséről a rokonok, jötevők, jótékonyintézetek kellően nem gondoskodnak. Az elhagyottá nyilvánítás végleges megállapítása a gyámhatóság hatáskörébe tartozik. Árvaszéki intézkedés előtt a község, illetve város, az elhagyottnak mutatkozó gyermeket köteles mindaddig gondozásba tartani, amíg a menhely kötelékébe fel nem vétetik. A menhely pénztára az elhagyottá nyilvánított gyermek gondozási díját a menhelybe fevétel napjaig a községnek visszatéríti. A felvétel körüli eljárás a következő: Az összes közigazgatási hatóságok (hatósági közegek) kötelesek azonnal

bejelenteni az árvaszékeknek a főszolgabírónak, a polgármesternek, ha tudomásukra jut, hogy valamely 15 éven aluli gyermeknek életfentartása és nevelése anyagi eszközök híján biztosítva nincs. Községekben a szülő, vagy gyám, vagy nevelő szülő az előjárósághoz fordul, és ott gyermeknek sürgős felvételét kéri.

Összeszurkálta az édesapját. Budapestten Schmidt János napszámosnak valamitől igen derüs kedve támadt s maga mellé véve a tulajdon fiát, Schmidt Józsefet, beültek egy csárdába s hajtogatták a poharakat rendithetetlen buzgalommal. A sok ital mindketőjükénél megártott, a mi azután abban nyilatkozott meg, hogy a mint hazafelé tántorogtak, szóváltásba keveredtek. Vita közben afiu nekiment az apjának, megverte, majd bicskát rántott és a magával tehetetlen embert összeszurkálta. Schmidt János vérző sebekkel roskadt össze, a fia pedig elfutott. De hát csuda-e ez, ha az apa maga vezeti be fiát az ivás mesterségébe?

Ékszerablás Kolozsvárt. Mayer Károly Széchenyi-tér 1. szám alatt levő ékszerüzletének kirakatát a napokban este 8 órakor ismeretlen tettesek kirabolták. Nagymennyiségű ékszert, 132 darab különböző kövü férfi gyűrüt és 30 darab kompasz és Szent György-tallér alaku zsuzsut vittek el a kirakattól. Az elrabolt ékszerek összesen 2260 korona értéket képviseltek. A tetteseket nem sikerült elcsipni, de a rendőrség a legszélesebb körü nyomozatot vezette be ellenük.

Halál a veszett kutya marása következtében. A szabolcsmegyei Pátroha községben történt, hogy egy veszett kutya megsebesítette Trencsény András földmivesnek 8 éves fiát. A dolognak semmi jelentőséget nem tulajdonítottak addig, míg a kis fiu e hó 18-án nagybeteg lett. Elszállították a kisváradi közkórházba, ahol azután szerdán iszonyu kínok között a veszettség rettentő betegségében kiszenvedett. Vergődésében megharapta kezefején édesanyját, akit röktön föl vittek Budapestre a Pasteur-kórházba gyógykezelés végett. Így kellett volna tenni a fiuval is, de a magyar mindig a maga kárán tanul.

Elfogott pénzhamisító. Az erdélyi részekben rendhivül elszaporodtak a pénzhamisítók. Közélebről, Gyaluban, Bánffy-Hunyadon, Szentlászlón, még több helyen számos pénzhamisító bandát tartóztattak le a csendőrök. Legujabban Mező-Szabéd községben letartóztatták Káki Nagy József földmivest, a ki a népszáján már huzamosabb idő óta pénzhamisító hírében áll. Házkutatást is tartottak nála a csendőrök és ámbár hamis pénzt nem, de nagymennyiségű aczélsburkot s egyéb hamis pénzgyártáshoz szükséges eszközöket találtak a lakás egy eldugott részében. Káki Nagy József tagad mindent és így természetesen azt is, hogy büntársai lennének. A nyomozás azonban már megállapította, hogy egy jól szervezett pénzhamisító banda tagja Káki és társai a falu és a környék falvak lakosai között vannak. A nyomozás erélyesen folyik.

